

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Apare odată pe săptămână.

Redacțiunea și administrațiunea: Sibiu, Strada Bayer Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500—; pentru particulari Lei 400—; pentru cooperative funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300—. În străinătate Lei 800—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6—

Director: **Constantin Popp.**

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Legea pentru organizarea Casselor de economii. — Altă criză. — Situația agricultorilor. — Câteva cuvinte și despre petrol. — *Cronica:* Preschimbarea biletelor de 5 și 2) Lei. Banenote noi de Lei 10).

Legea pentru organizarea Casselor de economii.

(M. O. No. 170, dela 1 August a. c.)

Cetitorii noștri își aduc aminte, ce consternare produsese în cercurile financiare de dincoace de Carpați ordinul circular al Ministerului Instrucțiunii publice, dat către Comitetele Școlare, avertisându-le să nu-și depună fondurile la bănci. Cazul unor bănci, ajunse, cu, sau fără vina lor, în încureături sau chiar insolvente, a fost cu multă ușurățate generalizat. Prin acel ordin circular al unui Minister, erau, așazicând, stigmatizate toate băncile, fără nici o deosebire, ca și unele instituțiuni financiare, în care nu se poate avea încredere.

La urma urmei, dacă ar fi să căutăm, cine este principalul vinovat pentru halul economic și financiar, în care am ajuns, trebuie să constatăm, că tocmai Statul e acel vinovat. Statul, prin politica ireală a guvernelor incapabile, de a rezolvi problemele economice la ordinea zilei, — a agravat criza; el este vinovat pentru degradingolada valutară, cu toate urmările ei economice și morale. Ce fel de orientare au putut avea băncile, din politica economică atât de mistică, a guvernelor de după războiu? Pe teren economic oficialitatea a făcut cele mai nefaste experimentări, cari au zăpăcit pe toată

lumea. Și atunci, când atâtea existențe economice se prăbușese din cauza crizei economice, Statul în loc să intervină pentru a salva acele existențe el este cel ce alarmează inutil lumea, el este cel ce voiește să se substituie, pe întreagă linia, vieții reale economice, făcând comerț, creând industrii, etc., — cu toate că a dat dovezi eclatante despre totala lui lipsă de pricepere în astfel de chestiuni.

Se improvizează, înspăimântător de mult la noi, — și legiuitorii în loc de a lua contact cu viața reală, — sistematic se izolează de ea, nu țin cont de nevoile ei, — ci legiferează la infinit.

Avem înaintea noastră Legea Casselor de economii. Aceasta lege, nu contestăm, va fi având la bază intenții bune; ea urmărește oferirea de posibilități pe seama populației, care voiește să-și adune mici economii, așezate la loc sigur; conține însă greșeli nenumărate, cari nu credem, ca să-i facă posibil ajungerea scopului.

Cassa generală de economii, își are sediul central în capitală. Scopul urmărit îl tradează însăși numirea lor, adevărat el este, de a aduna „depuneri de economie”. Astfel de casse se pot înființa însă în oricare comună. Acestea deși sunt sub controlul primăriilor respective, și deși depunerile făcute la ele sunt garantate cu toată averea comunelor în care-și au sediul, — totuși depinde de centru, de Cassa Generală de Economii, din capitală; căci primăria delegă în Consiliul de Administrație numai 2 persoane (primarul și un consilier comunal). — Cassa generală aprobă delegarea în Consiliul de Administrație a unui director

de școală și a unui reprezentant al clerului din localitate, apoi mai „desemnează” și alte trei persoane votabile. Restul membrilor în Consiliul de Administrație îl formează administratorul financiar, directorul Sucursalei Băncii Naționale și câte un delegat al Camerei de Comerț și al celei de Agricultură (art. 56). Nu ne oprim asupra compoziției atât de artificiale a acestui Consiliu, ci vom arăta felul cum funcționează aceste instituțiuni.

Oficiile poștale sunt obligate a face servicii de casierie pe seama acestor Casse de Economii, încât fiecare oficiu poștal este așa zicând un ghișeu al Cassei de Economii; iar în comunele rurale operațiunile de economii poștale se pot face și prin mijlocirea factorilor poștali rurali (!!) conform art. 10 din Lege. Directorii de școli în genere, șefii de trupă pentru armată, directorii întreprinderilor Statului, și directorii de spitale, de aziluri și de penitenciare *sunt agenți ai Cassei generale de economii*, (art. 24). Vincularea depunerilor se face pe livretul deponentului, nu în registrul Cassei de economii (art. 31), orice depuneri de economii nereclamate timp de 30 ani, se prescriu în folosul Cassei generale de economii, dimpreună cu dobânzile lor (art. 38). După sumele depuse se socotesc dobânzi numai după 30 zile trecute dela depunere (art. 41). Cea mai mică depunere e de Lei 50, cea mai mare de Lei 100.000 (art. 14). Restituirea se face până la suma de Lei 2000, în 10 zile; până la Lei 10.000, în 15 zile; până la Lei 50.000, în 30 zile, iar sume mai mari în 45 zile (art. 29).

Fondurile provenite din depunerile de economii și orice alte venituri ale Cassei de Economii pot fi întrebuințate și pentru plasamente, (art. 68) în condițiunile de garanție și siguranță desăvârșită (art. 70). Sub acestea sunt înțelese împrumuturile de lombard la particulari pe: hârtii de stat ori garantate de stat; acțiuni Banca Națională ori cupoane de ale acestora, creanțe ori titluri asupra Statului, județelor și comunelor; apoi împrumuturi ale Statului, Creditului județean și comunal, comunelor și județelor, etc. etc. Cassele de economii comunale nu pot însă întrebuința din fondurile lor decât cel mult 70% pentru plasamente locale; restul se

va plasa prin Cassa generală de economii (!)

Peste tot, toate sumele adunate ca economii de către Cassele de Economii comunale și cari întrec trebuințele de restituiri și plăți, se varsă spre păstrare la Cassa de depuneri și consemnațiuni, prin Administrația Financiară.

Cam acesta este conținutul Legii cu privire la felul funcționării Casselor de Economii. Restul Legii se ocupă de organele acestor Casse, cari sunt Consiliul de Administrație, Comitetul de Direcție, Direcțiunea Generală, Consiliul de Censori, Comisarul Guvernului, respective Comisarul comunei, personalul funcționăresc și în fine Consiliul superior al Cassei Generale de Economii, despre care ne vom ocupa mai jos.

Mai amintim aci, că repartizarea beneficiului net se face în următoarele proporții:

30% fondului de rezervă,

20% fondului pentru construirea de localuri pe seama Cassei de Economii.

Restul este participare la beneficiu a personalului, care nu primește prime lunare, precum și pentru fondul de propagandă și acordarea de premii în scopul încurajării economilor.

În urmărirea debitorilor, — natural că în țara noastră democratică, — trebuiau asigurate privilegiile pe seama Casselor de Economii. Incassarea creanțelor acestor Casse, se face cu precădere, asupra oricăror altor datorii ale împrumutaților, afară de datoriile față de Stat, din impozite (art. 101). Gajul se vinde fără somație, punere în întârziere ori altă formalitate, obligatorie pentru alți creditori. Urmărirea se face prin agenți speciali, pe care-i pune la dispoziție Ministerul Finanțelor.

Ne oprim puțin la Art. 88, care spune că Consiliul superior al Cassei generale de economii, dă avize:

a) asupra legiuirilor, cari privesc Cassele de Economii, și

b) asupra raportului, care trebuie să existe între Cassele de Economii și celelalte instituțiuni, cari fac operațiuni similare.

Suntem nedumeriți asupra scopului ce-l urmărește acest Consiliu, și întrebăm,

că nu cumva are tendința, în dezvoltarea lui de apoi, — să se constituie într'un fel de tutor al „economilor“ dela toate băncile din țară?

Dupăce depunerile făcute la aceste Casse de Economii, — sunt scutite de orice fel de impozit de Stat, județ ori comună; după ce însași beneficiile acestor Casse de Economii sunt scutite de impozite, iar Cassele ca atare sunt scutite de taxe de timbru și taxe poștale (art. 99 și 100), după ce la încassarea creanțelor se asigură atâtea privilegii, să nu ne pomenim cu acest Consiliu Superior asigurându-și drepturi prea extinse, — iar Casselor de Economii pregătindu-li-se drumul spre monopolizarea achiziționării de depuneri.

Natural, că și această lege este stăpânită de spiritul de centralizare; aceste casse de economii au scopul, de a suge capitaluri din provincie pentru a le duce în capitală. Și aceste Casse de Economii ca Cassa de depuneri și consemnațiuni smulge numerar din provincie pentru a-l duce la centru, — unde vom avea un Consiliu de Administrație, mai mulți censoși, directori și alți protejați, cari vor încasa lefuri, jetoane și tantieme; provincia rămâne în părăsire; iar băncile ei stigmatizate, — ca nevrednice de încredere, — prin ordine circulare ministeriale.

Doar o nădejde totuși ne mai rămâne. Deși aplicarea Legii se face succesiv, încât pe ziua de 1 Ianuarie 1931 Cassa Generală de Economii să-și înceapă activitatea, totuși credem, că nu va putea lua ființă pe acea dată, sau chiar dacă va lua, nu va putea da rezultatele așteptate, încât experimentarea se va încheia cu un fiasco și cu considerabile cheltuieli pentru Cassa de Depuneri și Consemnațiuni, pe care art. 114 din Lege o obligă să plătească, până vor lua ființă Cassele de Economii, din bugetul propriu lefurile funcționarilor ei, cari fac serviciul pentru Cassa de Economii. Formalitățile greoaie și biurocratice, impuse de administrația acestei instituțiuni, nu vor atrage pe nimenea, ca să-și ducă banii la Cassa de Economii, cu toate avantajile, pe cari le oferă ele deponenților — cărora cu toate acestea nu le vor putea oferi și un procent de dobânzi acceptabil.

Din partea noastră ne exprimăm nedumerirea asupra atitudinii, în care așează aceasta Lege Guvernul față de băncile existente, — și regretul pentru că nici acum, când „sunt ardelenii la putere“, — nu găsim destulă înțelegere pentru nevoile economice ale acestei provincii.

Marsyas.

Altă criză.

Presa din străinătate ne aduce aproape zilnic vești despre diverse emulațiuni sportive, culturale, etc., ale tineretului din statele apusene. Acele manifestări fac cinste acelei tinerimi, dar fac cinste și țărilor, cărora aparține o astfel de tinerime. Amintim d. ex. aci serviciile incontestabile ce le fac propagandei maghiare în străinătate, succesele sportive continue ce le are tineretul maghiar. Noi Românii, aproape pretutindeni unde se aranjează concursuri sportive internaționale, — lipsim.

În schimb la noi s'au perpetuat, — ca și o pacoste națională, demonstrațiunile antisemite, făcute într'un mod barbar; ba mai recent, trebuie să înregistrăm, cu multă durere apariția revolverului, și acuși vor veni și bombele, — în mâna studențimei universitare. Introducerea armelor în viața noastră publică nu e un obicei românesc. Dl Zelea, care a descărcat primul revolver, este polon de origină, iar dl Beza, este macedonean. Ar trebui scos în evidență și arătat studențimei, ce imense pagube economice și morale, ne cauzează, astfel de mișcări anarhice, fie ele numite antisemite, antibulgărești, filomacedoromâne, ori altcum. Nu cu focuri de revolver, nu cu bătăi lașe, aplicate unor cetățeni pașnici, nu cu spargeri de geamuri și de capete, nu prin devastări de altare, își îndreaptă studențimea noastră situația materială; nu acestea nenorocite demonstrațiuni îi legitimează aspirațiunile la un viitor bun, — ei din contră toate aceste nechibzuințe o pun în culori foarte nefavorabile înaintea lumii civilizate. Dacă ne-am da seama, măcar noi oamenii maturi, de incalculabilul rău ce ni-l face purtarea nesăbuită a unei părți a studențimei noastre, dacă pentru un moment ne-am transpune în situația aceluia străin

cult, care citește veștile, — ajunse încă în formă exagerată, — despre isprăvurile acelei studențimi, — și ne-am da seama de impresia ce i-o fac acele vești, — poate că noi am reacționa mai drastic, contra tineretului sburdalnic, — decât oficialitatea otrăvită de politicianism. Nu poate fi om civilizat, bun român, ori bun patriot, celce încurajează astfel de manifestări, ba nici acela, care nu face tot ce poate pentru curmarea lor definitivă. Toți ceice tolerăm asemenea lucruri, dăm dovada unei mentalități înguste, provinciale, și a unei eclatante neseriozități. Dacă vre-un ministru, sau vre-un profesor, ar trece odată prin acele momente penibile, și ar avea parte de acele sentimente de umilință și profundă rușine, pe care le are un director de bancă român, când pentru cultivarea legăturilor cu străinătatea, în biroul cutărui director de bancă din străinătate, i se trece prea sub nas isprăvurile studențimei române, și i se pune în vedere restrângerea legăturilor, cu o țară, care tolerează asemenea barbarisme și care înțelege să-și crească în asemenea spirit generația viitoare, — credem, că repede s'ar găsi mijloace eficiente pentru stârpirea acestor fel de manifestări rușinoase.

Suntem o țară mare și bogată. Dacă conducătorii ei viitori vor fi serios și temeinic pregătiți, ușor vom putea ridica România la rangul de mare putere în Europa. Aceste aspirațiuni, oricât de îndreptățite, nu le vom putea ajunge, decât prin muncă asiduă, perseverentă și serioasă. Pentru aceasta muncă trebuie să ne creștem noi generațiile viitoare, iar nu să o lăsăm, cu o indiferență criminală, influențată de curente subversive.

Azi, când organismul vieții economice internaționale devine tot mai complicat, când interdependența economică dintre state, ba chiar continente, devine o realitate tot mai crudă, a cultiva o izolare de lume, — la ceea ce duce d. ex. antisemitismul nostru, — este o absurditate, este o monstruoasă.

lata de ce trebuie să protestăm contra ușurinței, cu care tratează oficialitatea chestia demonstrațiilor studențești, — devenite o altă criză a țării noastre, cum s'ar zice, pupăză pe colac, — peste toate celelalte nenumărate crize. *Verax.*

Situația agricultorilor.

Conversiunea datoriilor agricole. — Cele trei planuri: Argetoianu, Madgearu, Manoilescu.

Dintre toate ramurile de producție din Țara românească, aceea care a avut mai mult de suportat și care a trebuit să-și ducă calvarul până la capăt, în timpurile de după războiu, a fost, fără îndoială, agricultura.

Copil fraged al vremurilor noi, produs al mișcărilor sociale, cari își găsesc o străveche obârșie în cursul istoriei, agricultura noastră de după războiu s'a desprins ca un fruct copt, aducând cu sine nenumărate speranțe de mai bine. Gestul marelui rege Ferdinand I., făcut în anul 1917 la Iași, a fost salutat cu o egală bucurie și satisfacție sufletească, de cei cari făceau față dușmanului în tranșee, de părăsiții supraviețuitori a pământului Țării, încălecat de armatele germane, de milioanele de asupriți ai provinciilor azi unite, ca și de mâna de oameni din Moldova, rămasă încă românească.

Nimeni nu-și făcea iluzii prea mari în ceea ce privește randamentul acestei agriculturi în primii ani de existență ai ei, totuși, acei cari au fost martori ai acestor evenimente, niciodată nu s'au gândit, poate, la desnodământul tragic al zilelor de azi.

Reforma agrară, ca produs al curentelor sociale, s'a înfăptuit într'un timp, care poate fi numit potrivit; (aceasta nu înseamnă însă, că îndeplinită înaintea anului 1907, această reformă ar fi constituit o greșală), *din punct de vedere al împrejurărilor economice însă, realizarea ei s'a făcut într'o vreme cu totul nefavorabilă.*

Intr'adevăr, dacă ne cugetăm la rezultatele pe cari le-am fi obținut, dacă la sfârșitul războiului ne-am fi prezentat cu o agricultură organizată, oricine își poate da seama, că situația noastră economică, în cazul amintit, ar fi fost incomparabil mai sănătoasă decât o avem astăzi. E inutil să mai stăruim asupra acestui fapt.

În locul unei agriculturi organizate, care să producă și mult și bun, în locul unei agriculturi, care să poată da lupta și să câștige cele mai bune debușuri, noi am avut în schimb la sfârșitul războiului o agricultură, datorită căreia produsele noastre s'au vândut la cele mai joase prețuri. Chiar o parte din debușurile României dinainte de războiu au fost pierdute. Locul nostru pe piața mondială l-au luat alții. (E de mirare oare? În Vechiul Regat, după încheierea păcii, s'au văzut nenumărați țărani, cari înhămau la plug, alături de un cal, o vită cornută. Halal de brează! Și când te gândești, că Ford a dovedit anul trecut

cu „fabrica“ lui de agricultură din Anglia, că produsul e în funcție în bună parte și de brazda, pe care o sapă plugul !)

Reforma agrară trebuia secundată — negreșit — de un credit larg și, mai ales, ieftin. Această reformă trebuia să presupună o adevărată școală, care trebuia făcută țărănimii. O școală bine organizată, o școală, care să-și fi risipit dascălii în fiecare cătun, pentru inițierea plugarului în taina muncii agricole. Fiecărui agricultor trebuiau împărțite semințe de cea mai bună calitate, uniforme. În fiecare sat trebuia înființată o fermă model (chiar și numai de proporții modeste măcar), care să dea exemplu de felul în care trebuie lucrat pământul și să servească drept stimulent prin produsele ei pentru țărani din localitatea respectivă. Un control serios trebuia să urmeze din partea statului pentru toți acei, cari s'au împărțit din nemărginitele întinderi, pe cari le-a fărâmițat în nenumărate bucăți, și numai în favorul țărănilor marea reformă agrară.

Posibilitatea de a munci cu folos pământul primit dar, exemple de muncă agricolă, controlul acestei munci, organizarea desfacerii, iată ceea ce era de creiat și de făcut pe seama țaranului.

În locul votului universal, toate, acestea, aduceau, desigur, rezultate mult mai binefăcătoare.

Dar ele presupuneau fonduri mari, pe cari țara nu le-a avut. Și nu avea de unde să le aibă dupăce, în decursul războiului, a fost nevoită să cheltuiască mai mult decât a avut, și dupăce chiar și mult-puținele economii realizate, trimise, la Moscova pentru a fi la loc „sigur“, le-a înghițit fără jenă stomacul încăpător al Sovietelor.

Așadar, i-am dat țaranului pământ. I-am mai dat și altceva? Și nu că doar nu i-am fi dat destul. Chestiunea nu se pune numai din punctul de vedere subiectiv al țaranului. Și poate nici nu s'a pus vre-odată din acest punct de vedere numai. Căci dacă ar fi fost vorba numai de situația propriu zisă a țaranului, fără legătură și fără a deduce o influință, pe care aceasta ar avea-o asupra societății organizate (statul), cine știe, dacă reforma agrară se realiza. Dar chestiunea se pune cu totul altfel. Țăranii *trebuiau* împroprietăriți. Dremurile noi nu mai permiteau multă vreme câtorva indivizi, pe cari îi puteai număra pe degete, să stăpânească latifundii, iar țaranul, pe care în timpul războiului Regele său l-a decorat, i-a strâns mâna și l-a îmbrățișat, să nu însemneze mai mult decât o simplă vietate, pusă la coada animalelor de jug să mânuiască biciul, împărțându-le și pe acestea din canonul, din care adeseori îi împărțeau ispravnicii domnești spatele lui, cu același instrument.

Reforma agrară trebuia îndeplinită. Dremurile noi prezentau cea mai veche poliță din câte au existat. Seadența era aci. Polița trebuia achitată. Și astfel li s'a dat țărănilor prin cuvântul și prin fapta Regelui Ferdinand I., cel mai seump bun, pe care l-au visat ei în toate visurile lor de întotdeauna: pământul.

Acest *eveniment* are o importanță hotărît covârșitoare. Căci ce însemnează el? *Reforma agrară înseamnă trecerea celei mai mari surse de bogății a Țării, din mâinile latifundiarilor, în mâinile țărănilor.*

Țăranii au dobândit o sursă de bogăție, care era a Țării, nu numai a latifundiarilor, și care trebuia să rămână, și pe mai departe, nu numai în favorul țaranului, ci și în favorul statului.

Iată pentru ce ne întoarcem la cele de mai sus și repetăm, că țaranului nu i s'a dat destul, atunci când i s'a dat numai pământ. Căci dacă din punctul lui de vedere era suficient de mare darul făcut, apoi din punct de vedere al situației economice a statului român, creată prin trecerea pământului din mâna latifundiarului în mâna țaranului, acest fapt singur, era cu totul nesatisfăcător, păgubitor, pentru situația materială a statului. Țaranul, prin reforma agrară, se alegea — în cazul cel mai rău — cu pământul ce i s'a împărțit; Statul, în cazul când acest pământ nu era muncit cu folos, nu se alegea cu nimic. Ajutând țaranului să exploateze cu un maxim de randament pământul trecut pe mâna lui, înseamnă în același timp, să creezi cea mai bună sursă de venit și posibilități de bună stare, nu numai pentru stat ca atare, ci și pentru toți ceilalți locuitori de orice meserie. O țărănime în stare materială înfloritoare, într'un stat agricol, aduce cu sine bună starea și în celelalte părturi sociale.

Aceasta este o regulă, care nu mai suferă nici o contradicție. Au confirmat-o pe deplin evenimentele din toate vremurile, dupăcum, în caz contrar, aceleași evenimente conclud la o sărăcie generală, nu numai din partea statului agricol respectiv, ci și din partea celorlalți locuitori ai acestuia, orice meserie ar exercita aceștia. (Aici rog să permiteți și o mică paranteză: Dacă unii dintre „cetățeni“ ar face, din întâmplare, politică, regula suferă negreșit excepție).

Așadar, reforma agrară ne-a găsit din punct de vedere financiar desorganizată. Soarta agriculturii române de după războiu a fost pecetluită. În mare parte, cu toate măsurile luate, (măsurî foarte modeste, dată fiind lipsa de fonduri) de principalul său sprijinitor (Ministerul de agricultură), el a rămas avizat la puterile sale proprii. Rezultatul îl cunoaștem.

lată explicația, în parte, a dezastrului agriculturii noastre.

În parte, pentru că, pe lângă cauzele înșirate mai sus, mai sunt și altele: supraproducția mondială, care a depreciat prețurile produselor agricole, reducând până la zero coeficientul de rentabilitate, și o a doua cauză, care este urmare a celei dintâi: deprecierea însăși a suprafețelor producătoare. În plus: dobânzi mari la împrumuturi cu scadență scurtă.

Cât privește datoriile contractate de agricultori și dobânzile, pe cari le plătesc ei după aceste datorii, în ultimul timp s'a produs o mișcare, pe care au înregistrat-o și cercurile noastre conducătoare. În afară s'a format o ligă împotriva cametei. Oamenii politici au început să agite și să exploateze ideea unei reduceri a datoriilor. Se pretinde, că datoriile actuale ale agricultorilor ar întrece garanția oferită (bunurile) la data contractării împrumutului, și că, prin urmare, aceștia n'ar mai avea de unde plăti. Deasemenea toată lumea susține, că dobânzile ar fi prea exagerate pentru puterea de plată a debitorilor.

Care este adevărul?

Agricultorii sunt într'adevăr într'o situație nenorocită.

În timpul inflației ei au contractat datorii prea mari. Dobânzile — o consecință a inflației sunt și ele mari. Acestea au fost mereu urcate, din cauza neîncrederii în valută, a cărei valoare fluctua mereu înainte de stabilizare. Dobânzile mari constituiau pe vremea inflației un corectiv împotriva deprecierei valutei. Astăzi valuta s'a stabilizat. Dobânzile au scăzut foarte puțin, din cauza neîncrederii creditorilor în puterea de plată a debitorilor. Bunurile se depreciază mereu. Suma datoriilor rămâne constantă. Se petrece un proces invers aceluia din timpul războiului. În decursul acestuia prețurile bunurilor s'au urcat mereu. Suma datoriilor (capitalului) nu a crescut, iar valuta pierdea din valoare. Debitorii erau în câștig, căci cu prețul unui bun, de-o valoare cu totul disproporționată față de valoarea banului, ridicat cu titlu de împrumut înainte de războiu, ei erau în stare să plătească datorii mari. Creditorii păgubeau. Câte averi nu s'au dus la fund în felul acesta! Astăzi procesul s'a inversat. Bunurile sunt acelea cari pierd din valoare. Datoriile rămân constante. Debitorii sunt în pierdere.

Asupra datoriilor încă ceva. Debitorii se vor fi îndatorat ei din cauza împrejurărilor grele, dar un fapt rămâne deasemenea cert și e bine să ținem seama de el. Anume, în timpul războiului toată lumea s'a obișnuit cu risipa. Rar mai găseai și oameni, cari să facă economii. *Datoriile mari de astăzi sunt și o consecință a spiritului de risipă, inoculat de marele războiu.*

În plus, în decursul aceluiaș războiu, toată lumea a pornit spre o îmbogățire grabnică. Fiecare și-a făcut planuri, fără prea multă socoteală. Toți aveau în ochi numai ținta, nu se mai uitau și la drumul ce avea de parcurs. Ținta i-a orbit pe cei mai mulți. *Datoriile de după războiu sunt în mare parte, (dacă vrem să ținem seamă de toate elementele) un produs al împrejurărilor economice nefavorabile, dar, în acelaș timp, și un produs al spiritului de risipă și al nesocotinței oamenilor.*

Iarăși, fiindcă e vorba de datoriile agricultorilor și pentru a fi cât mai obiectivi posibil, trebuie să adăugăm: agricultorii nu au beneficiat delă războiu încoace de nici o reducere a capitalului împrumutat, nici a dobânzilor. Ei au plătit, cari au plătit, mereu în plin. Pentru ei n'a existat nici faliment, nici concordat forțat, nici concordat preventiv. Industriașii și comercianții, în parte s'au bucurat de un credit special, mai estin decât creditul acordat de bănci: creditul industrial cu 14°/_o. Un asemenea favor agricultorii n'au cunoscut niciodată.

Dar să ne întoarcem la problema care agită astăzi opinia publică: conversiunea datoriilor agricole.

Ce a determinat lumea să se gândească la o conversiune a datoriilor?

Există vre-un moment justificativ pentru a ceastă acțiune?

În timpul inflației, când valoarea creanței creditorilor scădea văzând cu ochii, ajungând uneori până la un curs egal cu zero, nici o măsură nu a fost luată pentru a salva pe creditori. Nu s'a produs nici o mișcare în favorul lor. *Paguba cauzată prin deprecierea valorii banului au suportat-o creditorii pe de-a'ntregul și numai ei.* (E vorba de situația creditorilor delă noi, căci în alte părți (Franța, Belgia, Germania) se zice, că s'ar fi legiferat diferite norme pentru protejarea intereselor acestora, rezultând din creanțele dinainte și din timpul războiului).

Faptul, că la noi în România, creditorii nu s'au bucurat de o protecție legislativă, sau pe cale de jurisprudență, pentru apărarea intereselor lor periclitate prin devalorizarea banului, și deci a creanței lor, nu poate servi însă ca element justificativ împotriva ameliorării ce se încearcă astăzi în favorul debitorilor agricoli.

Motivul principal, care se invoacă pentru traducerea în fapt a unei conversiuni în favorul agricultorilor debitori, este, cum mai spus și mai sus, deprecierea bunurilor din ultimul timp, înțelegând prin aceasta atât bunurile agricole producătoare, cât și produsele acestora.

În ceea ce privește felul în care urmează să se facă această conversiune, sunt trei planuri cunoscute până acum.

Să le analizăm pe rând.

1. Planul Argetoianu.

După dl Argetoianu, creanțele actuale vor trebui revizuite. Nu se indică însă, în ce fel să se facă această revizuire a creanțelor.

Din stocul datoriilor actuale, după ce s'a făcut revizuirea, statul va prelua 40%, acordând un avans de aceeași valoare băncilor creditoare și substituindu-se, în felul acesta, în dreptul celor băncile, pe baza ipoteci, împotriva debitorilor. La rândul lor, băncile ar trebui să facă o reducere de 10% din capital, ea și din dobânzi. 40% din suma datoriilor ar fi astfel transformate în credit pe termen lung cu dobânzi reduse, iar 10% ar fi definitiv șterse. Restul de 50% ar rămâne să-l încasseze mai departe băncile.

Cum va putea face însă Statul față unei noi sarcini, care se evaluează la cea 1 mil. Lei-aur? Răspunsul: Contractând un împrumut de aceeași sumă în străinătate.

Critica ce i se face planului dlui Argetoianu se sprijinește pe următoarele argumente:

a) Planul Argetoianu nu specifică în ce mod să se facă revizuirea datoriilor.

b) În cazul când statul intră în dreptul hipotecar al băncilor, pentru 40% din creanțe, împotriva debitorilor, se va naște o concurență între 2 creditori cu drepturi egale, din care, probabil, Statul va ieși învingător, în dauna creditorului bancar.

c) Despre creanțele lipsite de acoperire hipotecară, planul dlui Argetoianu nu amintește nimic.

d) Împrumutul de 1 milion Lei-aur nu poate fi contractat între împrejurările actuale, iar, dacă aceasta ar fi posibil, suma n'ar putea fi întrebuințată numai în acest scop.

2. Planul Madgearu.

Dl Madgearu prevede o conversiune a datoriilor pe baza unei reduceri a datoriilor, operațiune ce ar urma s'o facă instanțele de arbitraj. Creanțele astfel reduse le-ar prelua „Institutul de credit hipotecar transitoriu“, Cassa Rurală și Banca Centrală Cooperativă, achitând acestea din urmă pe vechii debitori. Statul ar avea de garantat în cazul acesta o sumă de cea 5 miliarde Lei.

Cum se ajunge la această sumă, când chiar și după planul Madgearu totalul datoriilor agricole fac cel puțin 30 miliarde Lei?

lăta cum: Din creanțele de 30 miliarde Lei se presupune că vor compara în fața instanțelor de arbitraj o sumă de cea 20 miliarde Lei, din care jumătate se presupune, că va fi redusă de către aceste instanțe. Statul va garanta numai pentru jumătate din această jumătate redusă.

Dar dl Madgearu nu se mulțumește numai cu atât, dânsul cere o lege împotriva cametei și o păsuire a debitorilor agricoli pe timp de un an.

Critica ce i se aduce planului Madgearu: Nici un creditor n'o să compară în fața instanțelor de arbitraj pentru a renunța de bună voie la o parte a creanței sale.

3. Planul Manoilescu.

Din punct de vedere al precizunii e cel mai frumos.

Păcat, că nu e realizabil.

Ce spune dl Manoilescu?

Pentru lichidarea tuturor datoriilor agricole se vor emite titluri de rentă de Stat cu o dobândă de 10%. Acești titli vor fi plasați la aceeași creditori de până acum, pentru achitarea datoriilor agricole. Acei dintre creditori, cari vor refuza primirea titlilor vor rămânea proprietarii ai creanței vechi împotriva debitorului. Creanțele creditorilor, cari au primit titli de rentă de Stat, vor trece asupra Statului. Statul, din încassarea unei părți a acestor creanțe, precum și din dobânda ce îi compete după acestea, va scoate din circulație o parte din titli și va plăti dobânda de 10% anuală. În cazul, când Statul n'ar putea încasa cât este necesar pentru amortizarea stocului de titli prevăzut pentru anul respectiv, și pentru dobândă, se va înscrie din buget o sumă, care va varia între 7,2 și 9,6 miliarde Lei.

Planul dlui Manoilescu este irealizabil, pentru că în ultimii doi ani s'a încercat îndeajuns puterea de plată a contribuabilului și cu această ocazie s'a dovedit, că un buget, care ar întrece și mai mult suma din bugetul ultimului an, ar fi un buget imposibil. O nouă încărcare cu 7 până la 9 miliarde Lei în scopul acoperirii cuponului și a amortizării unei părți din titli ar duce la completa devalorizare a acestor titli în mâna acelor la cari s'ar afla aceștia (foarte probabil, tot vechii creditori), pentru simplul motiv, că aceste sume nu ar putea fi încassate și, deci, cuponul, ca și amortismentul nu ar putea fi plătite.

În această situație am ajuns după mai bine de un deceniu de protecționism industrial și de indolență agricolă.

Dar toate aceste trei planuri, presupunând, că ar fi cele mai bune din lume și, deci, executabile, prevăd doar curmarea unui efect al răului.

Dacă am lichida astăzi, în orice fel, datorile agricultorilor, și dacă această criză dăinuiește, peste 10 ani nu suntem tot acolo? Să plătească din nou creditorii, și atunci?

Unde e planul, care să înăbușească și cauzele?

Câteva cuvinte și despre petrol.

(După W. A. I. M. Van Waterschoot Van Der Gracht).

(Urmare).

Cauze generale.

Cauzele generale ale supraproducției sunt a se căuta în progresul tehnic, pe care l-a realizat producția, precum și în domeniul invențiilor, cari ambele, au permis o augmentare a producerii articolelor de mare consumație mult mai repede, decât consumația însăși. Expansiunea civilizației occidentale a industrializat regiuni vaste, cari înainte vreme nu erau decât regiuni consumatoare; astăzi multe din aceste regiuni pot satisface singure nevoile proprii, unele din ele ajungând chiar în situația de a putea exporta o parte din produsele lor.

În timpul războiului și după războiu, cea mai mare parte a lumii a fost anemică și lipsită de resurse, și prea divizată pentru a putea menține o consumație normală. Dar cererea fără precedent, momentan provocată prin războiu, a antrenat o accelerație intensă de industrializare, fără ca pacea să fi pus capăt acesteia. De altminteri, concentrarea aurului și peste tot a creditului mondial în America a produs o dezvoltare și mai intensă și a dat naștere la o prosperitate închipuită, care nu consuna nicidecum cu realitatea, dar care, totuși, a stimulat într'un mod extraordinar producția și, totodată și cererea unui public, care cumpără mult mai mult, decât de fapt îi permiteau puterile. Când, în luna Septembrie anul trecut, a survenit o deșteptare neplăcută, lumea încă nu și-a dat deplin seama de adevărata situație. În luna lui Maiu a anului curent s'a produs o nouă lovitură dezastruoasă.

Cauza crizei din toamna anului 1929 a fost atribuită excesului de speculă la bursa din New-York, dar această criză era mai mult un efect decât o cauză.

E de remarcat faptul, că împrumuturile curților (mijloctitorilor) la bursa din New-York s'au augmentat în decursul primelor 15 săptămâni ale anului 1930 la 772 milioane Dolari contra 97 și 184 milioane Dolari pentru aceeași perioadă a anilor 1929 și 1928. Înaintea depresiunii din Martie primele 12 săptămâni ale anului 1929 n'au arătat decât o augmentare de 463 milioane Dolari.

Situația actuală va trebui să demonstreze că este o utopie să încerci a crea insule de prosperitate în mijlocul unei lumi fără resurse și desechilibrată. Răul actual, succedând unei dezvoltări normale, va aduce cu sine o perioadă de timp, când se va face apel la chirurgie, chiar la amputări, la o dietă penibilă, înainte de a se restabili din nou echilibrul.

Singurul remediu durabil esie restabilirea echilibrului între deflațiunea cererii reale și producțiune. Toate celelalte remedii nu sunt decât șarlatanisme; ele nu fac decât să schimbe povara de pe un umăr pe celalalt și augmentează în loc să reducă greutățile, riscând de a le face într'un sfârșit târziu insuportabile.

Concurența pe zi ce merge mai intensă sugerează, natural ideea de a reduce cât mai mult posibil prețul de cost printr'o producțiune în masă cu un randament maxim. În același timp, șomajul devenind amenințător, ațâță la întreprinderi amăgitoare. Guvernele încearcă să reducă prosperitatea, construind un ansamblu complicat de bariere vamale, din ce în ce mai ridicate, care împiedecă comerțul internațional și exportățiunile, tot atât de necesare industriei lor proprii, cât și economiei private din propria-le țară, împovărată prin datorii.

Iluzia principiului „prin noi înși-ne“, în urma îmulțirii țărilor mici esențialmente naționaliste, mult prea mici pentru a-și putea satisface singure trebuințele, n'a făcut decât să agraveze răul. O mulțime de „specialiști“ fără scrupul au încercat să ne administreze remedii egal de periculoase cu ale comunismului, și alte leacuri otrăvitoare de-ale farmacopiei politice.

(Continuare în numărul viitor).

CRONICA.

Preschimbarea biletelor de 5 și 20 Lei. Banca Națională a României aduce la cunoștință generală că termenul de preschimbare a biletelor de 5 și 20 Lei a fost prelungit până la 30 Sept. a. c. inclusiv. *

Bancnote noi de Lei 100. Banca Națională va pune în circulație, în curând, un nou timp de bancnote de Lei 100.

Nouile bancnote se deosebesc de biletele actualmente în circulațiune, purtând două semnături, prin coloane. Sunt de culoare sepia închisă și au pe verso noua stemă a țării în locul celei vechi.

Nouile bilete vor circula valabil, împreună cu bancnotele actualmente în circulație.